

DEBATT »

Advokat Jan Södergren,
verksam på J. Södergren Advokatbyrå AB

OORGANISERADE ARBETSTAGARE RÄTTSLÖSA

En oorganiserad arbetstagarare med normala inkomster utan förmögenhet är i princip rättslös när det gäller tvister mot arbetsgivaren – exempelvis om arbetstagararen hävdar att han eller hon blivit uppsagd utan saklig grund.

Skälet till detta är att det inte finns någon svensk försäkringsgivare som erbjuder sådana rättsskyddsförsäkringar. Eftersom allting är osäkert här i världen, men ingenting är så osäkert som en rättsprocess, tar den enskilde oorganiserade arbetstagararen en stor ekonomisk risk om den stämmer sin arbetsgivare. Det går nästan aldrig utsluta helt att arbetstagararen slutligt förlorar i domstolarna och därför åläggs att betala arbetsgivarens rättegångskostnader. Förvisso undantas arbetsrättsliga tvister också i företagets försäkringar, men normalt är ju arbetsgivaren finansiellt mycket starkare och kan dessutom dra av moms.

Visserligen kan arbetstagararen få rättshjälp, men bara om den inte tjänar mer än 21 600 kr i månaden, en gräns som inte har ändrats sedan 1999. Dessutom får den som tjänar mellan 16 600

kr och 21 600 kr betala 40 % av kostnaderna själv. Många faller därför utanför rättsskyddet, utan att för den skull tjäna tillräckligt för att kunna bekosta en advokat.

TILL SKILLNAD från vad som gäller för organiserade arbetstagarare, är det dessutom ett två-instansförfarande för den oorganiserade. Även om arbetstagararen skulle vinna slutligt, är det sannolikt många som inte har förmågan att föra processen själva. De måste således anlita ombud. Det uppstår då naturligtvis kostnader för det egna ombudet, som den oorganiserade åtminstone fram till lagkraftvunnen dom normalt måste bära.

Det kan därför antas att många oorganiserade arbetstagarare som exempelvis anser sig ha blivit uppsagda/avskedade utan saklig grund, till följd av kostnaderna avstår från att tillvarata sin rätt. Detta är ett väsentligt rättsstatligt problem.

Orsaken till att det inte finns någon dylik försäkring är knappast att den inte går att ”räkna hem”. Organisationsgraden har sjunkit i Sverige och fortsät-

ter att sjunka. Förvisso finns det uppgifter om att organisationsgraden är upp mot 80 %. Jag tvivlar dock på den siffran. Oaktat detta finns det statistiska uppgifter om att organisationsgraden bland de som är yngre än 25 år enbart är drygt 50 %. Denna låga organisationsgrad förklaras knappast enbart av den nuvarande regeringens försämring av arbetslöshetsförsäkringen utan beror snarare på förändringar på arbetsmarknaden, när vi gått från industri till informationssamhället. Det är därför i hög grad sannolikt att organisationsgraden kommer att sjunka även framöver.

EN RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING för oorganiserade skulle dessutom kunna göras enkel, genom ett tillägg i hemförsäkringen för ett antal hundralappar om året. Försäkringsbolagen kan inte inbilla mig att det inte skulle kunna gå att få lönsamhet med en sådan försäkringslösning. Det riktiga förhållandet är nog att fackföreningar vill ha det så och att försäkringsbolagen inte vill stöta sig med facket.

I ett rättstatligt och demokratiskt hänseende är det dock en skandal. ■